

УДК 821.161.2.09:82-311.6

DOI <https://doi.org/10.31652/3041-1084-2026-7-04>

**Жіночі образи в романі «Соло для Соломії» Володимира Лиса :
проблема ціннісних орієнтацій**

**Female images in the novel "Solo for Solomia" by Volodymyr Lys :
the problem of value orientations**

Крупка Віктор Петрович,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української літератури

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

orcid.org/0000-0002-2320-8045

Надійшла до редакції : 02 лютого 2026 р. Схвалено до друку : 16 лютого 2026 р.

Анотація. Статтю присвячено висвітленню жіночих образів у романі «Соло для Соломії» Володимира Лиса. Аналіз персонажів здійснено крізь призму їхніх ціннісних орієнтацій, що проявляються як на індивідуальному, так і соціальному рівнях. Образи головних героїнь проаналізовано з урахування етнорегіональних особливостей волинського краю, від дитячого віку – до життєвської зрілості. Соломію показано, як персонажа природної чистоти, що відзначається особливою любов'ю до всього живого, неповторного, прагненням пізнати світ. Її милосердя, любов та співчуття завше залишаються у душі, є повсякчасними супутниками на життєвому шляху. Увиразнено своєрідність стосунків героїні з отцем Андронієм, які були по-особливому приятними, з'ясовано, що жертівність ціннісних орієнтацій зумовлена здатністю прощати й допомагати ближньому. Доросле життя Соломії охарактеризовано з позицій її ролі як дружини, господині і – згодом – матері. Героїня намагається наповнити свій особистий простір жіночим щастям, тому й усвідомлює свою гріховність, бо хоча й живе з Павлом,

але кохає Петра. Кожне наступне її кохання – це спроба вивершити щастя таким, яким його відчуває, яким вимріює. Зрештою, окреслено рівність між внутрішнім, духовним, душевним із зовнішнім, фізичним, міжособистісним.

Руфину проаналізовано, як образ антагоністичної позиції. Вона, як і Соломія, наділена красою, проте постійно цим користується, вимагаючи постійної уваги, відповідного ставлення та подарунків. А Соломію, котру всі любили, сприймає не лише як подругу, а й як конкурентку, постійно намагається зробити їй прикрість. Виразно окреслено невдячність Руфини: вона вчинила зле Соломії та Василеві, які її порятували від смерті. Її стосунки з чоловіками є меркантильними, жінка їх постійно зраджує. Героїня відчуває свою нереалізованість як матері, тому й вирішує викрасти молодшу доньку Соломії, але не знає, як із нею поводитися. Її природа є егоїстичною і навіть руйнівною.

Ключові слова: Володимир Лис, персонаж, ціннісні орієнтації, морально-етична проблема, світогляд, жіноче щастя.

Abstract. The article is devoted to highlighting female images in the novel “Solo for Solomiya” by Volodymyr Lys. The analysis of the characters is carried out through the prism of their value orientations, which are manifested both at the individual and social levels. The images of the main heroines are analyzed taking into account the ethno-regional characteristics of the Volyn region, from childhood to maturity. Solomiya is shown as a character of natural purity, distinguished by a special love for everything living, unique, and a desire to know the world. Her mercy, love and compassion always remain in the soul, are constant companions on the path of life. The originality of the heroine's relationship with Father Andronius, which were especially friendly, is emphasized, it is clarified that the sacrificial value orientations are determined by the ability to forgive and help one's neighbor. Solomia's adult life is characterized from the standpoint of her role as a wife, mistress and - later - mother. The heroine tries to fill her personal space with feminine happiness, and therefore realizes her sinfulness, because although she lives with Pavel, she loves Peter. Each of her subsequent loves is an attempt to achieve happiness as she feels it, as she dreams

of it. Ultimately, the equality between the internal, spiritual, and mental with the external, physical, and interpersonal is outlined.

Rufina is analyzed as an image of an antagonistic position. She, like Solomiya, is endowed with beauty, but constantly uses it, demanding constant attention, appropriate treatment and gifts. And Solomiya, whom everyone loved, is perceived not only as a friend, but also as a competitor, constantly trying to cause her grief. Rufina's ingratitude is clearly outlined: she did evil to Solomiya and Vasily, who saved her from death. Her relationships with men are mercantile, the woman constantly betrays them. The heroine feels her unfulfilled as a mother, which is why she decides to kidnap Solomiya's youngest daughter, but does not know how to deal with her. Her nature is selfish and even destructive.

Keywords: Volodymyr Lys, character, value orientations, moral and ethical problem, worldview, female happiness.

Постановка проблеми. Художня проза Володимира Лиса є яскравим явищем українського літературного процесу кінця ХХ – початку ХХІ століть. Автор майстерно вплітає в художню тканину творів традиції та актуальність, універсальність та інтелектуальність, світобачення українців та діалектне мовлення, що знаходить відгук у читацьких уподобаннях і сприяє популярності письменника.

З-поміж усіх романів автора вагоме місце займає «Соло для Соломії» – справжня життєва пісня з Волині, що має «Заспів», «Приспів» і «Finale», наповнена драматизмом, одкровенням та правдою буття ХХ століття з його трагічним історичним плином. Т. Прохасько в передмові до роману зауважує, що це є «історія цілого життя однієї неповторної жінки, якій було дано жити в неповторний час у неповторному місці» [8, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Волинська тема – провідна у творчості В. Лиса. Романи «Століття Якова» й «Соло для Соломії» перебувають в осерді літературознавчої рецепції, позаяк етнорегіональні аспекти зумовлюють значний резонанс у літературознавчих колах. Зокрема, художні особливості

епічного полотна «Соло для Соломії» досліджували О. Башкирова, А. Вегеш, С. Журба, Л. Костецька, Л. Крупка, О. Пухонська, С. Ушневич та ін.

Постановка завдання. Мета розвідки – на основі аналізу роману «Соло для Соломії» окреслити провідні жіночі образи (Соломія – Руфіна), з'ясувати сутність їхніх ціннісних орієнтацій.

Основними завданнями для досягнення мети стали розкриття хронікальних характеристик світоглядних відчуттів і переконань Соломії та Руфіни, висвітлення морально-етичних колізій персонажів.

Виклад основного матеріалу. Як і в романі «Століття Якова», крізь призму біографії героїні, яка має реального прототипа, письменник висвітлює всю панораму історичних подій та зрушень, що мали безпосередній на неї вплив. Відтак розкриття історичного контексту є напроцуд важливим для розуміння цього жіночого образу. Літературознавиця С. Журба зауважує, що «хронологічна послідовність історії життя Соломії у романі співвідноситься з історією України упродовж ХХ століття: дитинство припадає на 20-30-ті роки ХХ століття – час існування Жечі Посполитої (навчання у сільських школах відбувається польською мовою), юність припадає на 40-50-ті роки – «перший прихід советів», війна з німцями, визволення України від фашистів, боротьба воїнів УПА за незалежність держави, виселення в Сибір українців, організація колгоспів; період зрілості – 60-70-ті роки – остаточне встановлення радянської влади на західноукраїнських землях, робота в колгоспі; кінець ХХ – початок ХХІ століття – це період старості: автор зосереджує увагу на особистому житті героїні – одруження дітей, вихід на пенсію, зустріч із колишніми коханими чоловіками – Вадимом та Григорієм» [2, с. 60–61].

Ціннісні орієнтації відіграють важливу роль в окресленні образів головних персонажів «Соло для Соломії», є яскравим свідченням природи їхніх думок, вчинків, світогляду. Беззаперечним є той факт, що в зв'язку із соціумом вони мають виразний морально-етичний характер. Психолог О. Жирун про їхню індивідуально-соціальну сутність відзначає: «Моральні цінності мають подвійний характер. Вони соціальні, оскільки історично і культурно обумовлені, та індивідуальні, оскільки у них зосереджений життєвий досвід конкретного

суб'єкта» [1, с. 119]. Оповідь про Соломію-середню В. Лис розпочинає з її народження 15 вересня 1925 року від Різдва Христового. Довгождана, випрохана молитвами до святої Марії, названа на честь матері, героїня зростала в батьківській любові. Ще дитиною її врода та природна чистота викликали захоплення в односельців: «Про таке личко, як у Соломійки, кажуть, що в молоці викупане та россою умите. Сміхотливі ямочки, що з'являлися на щічках, робили його ще привітнішим. Великі очі ставали все виразнішими, а головне – із світло-сірих небесними, синіми, наче дві великі волошки над маковими квітами щік. Віями, як сказав одного разу тато Антін, мона землю заволочувати, такі пишні. Бровенята ще маленькими просилися у пісню. Щодо статури, то Соломійка із пухкенької, якою здавалася на початку, формувалася у не худющу, але й не гладку дівчинку із гарненькими, наче вилитими вельми вмілим майстром ніжками, на які вона зіп'ялася за два тижні до рочку» [5, с. 29]. Через цю вроду Соломія-старша хвилюється: «Занадто вона красива й добра. Наче б ангелочка нам Біг пуслав» [5, с. 31]. Ціннісні орієнтації Соломії як граничні підстави думок дають можливість побачити відчуті красу її внутрішнього світу. Змалечку героїня відзначалася особливою любов'ю до всього живого, прагненням пізнати світ. Її добре, чисте дитяче серце не могло довго тримати образи на старших братів, Тараса й Василя, котрі були залюблені в маленьку пустунку.

Другий розділ роману має назву «Сестра джмелів». Саме ці великі волохаті комахи приворожували Соломію й жодного разу не вкусили. Навіть коли Руфіна вирішила зробити шкоду, засипавши джмелині нірки піском, дівчинка почала їх рятувати, а потім промовисто принесла мертвих комах кривдниці й пішла до церкви молитися «за здоровля уцілілих джмелів і памнять неврятованих» [5, с. 38], що є переконливим свідченням її глибоких християнських цінностей: милосердя, любові та співчуття, котрих ніколи не втратить на життєвому шляху.

Особливими були стосунки героїні з отцем Андронієм. Соломійка з нетерпінням очікувала чергового походу на службу Божу, причастя, слухала біблійні легенди, зокрема любила оповідь про Ноя й дивувалася почутому. Сам священник полюбив дівчинку й відчував до неї батьківську прихильність. Чи то відповідаючи на її питання, чи то чистячи разом бульбу, він молився «за цю

дитину, що стала йому ріднішою рідної, за її чисте, як йорданська вода, як сльоза небесна, серце» [5, с. 44]. Єдине, що розчарувало здібну Соломію, – навчання в школі. Творча, весела дитина з почуттям справедливості не витримала тогочасної авторитарної польської системи освіти, де огляд лікаря відбувається під примусом, а покарання супроводжується фізичним насильством. Цікавою є, зокрема, деталь, коли отець Андроній лише раз сварив дівчинку, бо вона залишила школу.

Ще підлітком вона втратила свого духовного наставника, отця Андронія, що відійшов у засвіти восени 1939 р. Наступного року відправила до війська брата Тараса, звістку про якого отримає аж на старості років із далекої Канади. Моральна свідомість ціннісних орієнтацій Соломії виформовує багаторівневу систему духовно-моральної організації. Попри всі потрясіння героїня не втратила здатності прощати й допомагати ближньому навіть під загрозою смерті. Вона рятує Руфіну від німецького військового, котрий прийняв її за юдейку: «Руфіна не ізраїлева дочка, а якби й нею була... то хіба... хіба... хіба мона за те умирати неї?» [5, с. 62]. Ганс-Йоахім міг позбавити Соломію цноти або вбити, але дівчина діяла відчайдушно, забувши всі попередні образи і навіть не підозрюючи, що стане свідком вбивства тоді, коли їй дозволено буде піти.

Особисте життя героїні пов'язане зі складними виборами. Двоє сусідських парубків із дитинства оточували її й не підпускали до інших хлопців. Вони різні за вдачею: Петро – «тонший, гінкіший, тихий, та часом як спалахне, мов копиця сіна, в яку сірника кинули», Павло – «кремезніший і спокійніший, розсудливіший» [5, с. 59]. Розуміючи усю відповідальність за власну долю, дівчина виходить заміж за Павла. Л. Крупка пояснює це тим, що «Соломія намагається вибудувати модель своєї поведінки так, щоб її життя було спокійним і розміреним, наповненим жіночим щастям» [4, с. 23]. Той факт, що Петро доєднався до партизанів, стало перепоною для звичного сімейного життя.

Героїня своєю щирістю та добрим ставленням одразу полюбилася свекрусі: «Наче б давно Соломка була неїною дочкою, зробила несподіване відкриття Марія. А ще дивні, сповнені внутрішнього чару, рухи Соломійчиних рук, плечей та навіть розкрилля, схожих на два великих метеликів брів...» [5, с. 104]. Павло,

«хоча й кохав Соломію, любив, як свою душу, ладен був оддати за цю жінку найдорожче, все ж дедалі більше почував себе власником найвродливішої у цілих Загорєнах, або й усій окрузі жінки» [5, с. 104]. Вона сумлінно виконувала роль люблячої дружини, вмілої господині, однак не могла стати матір'ю.

Соломія поступово відчуває, що повторює долю матері, адже кохає іншого. Домінуючими у формуванні її образу стають моральні цінності, які є внутрішнім джерелом життєвих цілей і водночас підносять її до усвідомлення християнських ідеалів. Безсила проти власних почуттів жінка, котра завжди дотримувалася етичних принципів, відчуває неминучість гріха. Так, у молитві до Божої Матері Соломія подумки просить простити її за майбутні вчинки: «Я люблю його, Матінко Божа, – чи то думала, чи шептала, випускала з душі, з свого ества самими краєчками вуст, геть пошерхлих губ те, що жило в ній ці дні, а перед тим цілі місяці, од того самого весільного дня, коли приніс Петро дарунок – вифарбуване калиною серце. І завсіди любила, тико не признавалася, бо горда була. Прости мені, а якщо можеш – порятуй од цеї напасти...» [5, с. 132]. Відтак письменник знову порушує проблему зради, бо Соломія таки вчиняє перелюб із Петром. Проте автор не засуджує, а навпаки змушує співпереживати жінці, у душі якої відбувається боротьба між праведністю та почуттями.

Вона страждає і зізнається чоловікові у своєму гріхові. За це була фізично покарана Павлом: «Соломія закусилла губу і далі мовчала. А важкі віжки, страшна покара, раз по разу опускалися на її бідолашну спину. Пекло нестерпно і все дужче. Здавалося, почала тріскати шкіра» [5, с. 139]. На цей раз горда жінка покійрно стерпіла біль та приниження. Соломія вже чітко розуміла: «Ни могла заново полюбити свого чоловіка, та й, більш того, розуміла, що коли одверто, як на серці лежить, сказати, то й не любила ніколи, все вирросло – й женячка та поспішна, й любощі гріховні – з обіди дівоцької, з обману самої себе, свеї дурної гордості й навіяних рідними думок, з чогось такого, що мов чорна хмара прошуміло, продзвеніло у вухах, тико на серці той дзвін і остався» [5, с. 154]. Однак справжня спокута чекала на героїню попереду. Містичний фатум раптово забрав життя Павла, котрого мобілізували до радянської армії, та Петра, від якого так і не змогла завагітніти.

На своєму життєвому шляху Соломія мала ще трьох чоловіків, що свідчить про бажання бути коханою та відчувати радість материнства. Наступне кохання героїні хоч і не стало вдалим, але принесло довгождану дитину – донечку Марусю. Вважаємо слушним проведення паралелі між Соломією та головною героїнею роману «Марія» У. Самчука: «любовний трикутник, що пов'язує Соломію із друзями дитинства, Петром і Павлом; звернення до образу Діви Марії; сюжетно акцентована неможливість народити дитину від нелюба і народження дітей від щирого кохання» [6, с. 84].

Вадим Коробченко – уповноважений райкому партії, вирізнявся з-поміж сільських чоловіків надзвичайною вродою, особливими манерами, можливістю дарувати вишукані подарунки, зокрема квіти, парфуми та пухову хустку. Він зробив героїню по-справжньому щасливою й до безтями закоханою, ніжно називав її Солею: «Ніколи, здавалося, ще не була Соломія така щаслива, як на початку тієї осені. Осені тисяча дев'ятсот п'ятдесятого року, напередодні її двадцятип'ятиріччя. Співала душа, співало й тіло. Її кохали й вона кохала» [5, с. 234]. Саме за його сприяння жінку обрали ланковою. Але Вадим був одруженим та мав дітей. Дізнавшись про вагітність Соломії швидко від'їжджає із Загорян й обирає кар'єрне зростання. Натомість вона не засуджує чоловіка, бо розуміє, що той не може жити в селі.

Варто зауважити, що Вадим повернувся до Соломії на схилі літ і розкався. Навіть на невеликий час зробив умовною господинею свого розкішного дому, але все це для жінки було чужим і не потрібним.

Ціннісні орієнтації Соломії переростають у світоглядні переконання. Її дух гартується повсякчасно. Важка робота в колгоспі, напружені стосунки з головою – усе це героїня змушена терпіти, бо має дитину. Другу доньку, Соломію, подарував жінці Григорій Нечипоренко із південної Новоолександрівки, з яким познайомилася в Києві. Цей веселий, кмітливий та галантний чоловік одразу причарував Соломію. Він із захопленням розповідав про Херсонщину, мив їй ноги в Дніпрі, подарував золотий ланцюжок: «Вони дивилися кіно і, як діти, ласували морозивом. Потім каталися на каруселі. Обоє сміялися, а потім, вийшовши з дитячого містечка, крадькома, мов юні закохані, поцілувалися за

якимось розлогим деревом» [5, с. 298]. Однак ці стосунки теж виявилися маревом, бо чоловік не виходив на зв'язок аж до глибокої старості. А милосердна Соломія приїхала до Григорія й була поруч із ним до його смерті.

Останнім чоловіком героїні став удівець Гордій, від якого вона народила сина Олега. Незважаючи на те, що він був на сім років молодший і мав троє дітей, жінка змогла дати їм свою материнську любов і турботу. Л. Крупка слушно зауважує: «Саме материнське начало реалізувалося в Соломії повністю, і саме те, чого їй не вистачало від чоловіків, вона отримала від дітей» [4, с. 25].

Роман насичений деталями зовнішньої характеристики героїні: «Соломія стояла молода, справді несказанно вродлива, розпашіла, в одягнутому з такої нагоди білому платтячку в синій горошок, з-під якого виднілися туго налиті ледь загорілі вже литки, і була схожа й на пташку, що от-от має злетіти увись, й на дивну, розквітлу наче саме до сьогоднішнього дня квітку, може, білий горошок, який, правда, розквітає пізніше, а може, ружу-циберку [...] З-під квітчастої хустки-шальохи у Соломії виднілося густе пшеничне волосся, яке вона цього разу не захотіла зав'язувати у вузол, мовби просилося на волю, прагло обцілувати увесь світ, а не тільки ці прекрасні жіночі плечі» [5, с. 160]. Як будь-яка жінка, вона прагне одягатися гарно, тому купує дорогу мереживну сорочку, під блузку одягає «тонку мереживну комбінацію, яку привезла з собою, рожеву, подаровану колись Вадимом, яку цілих сім літ не вдягала, але й викинути ніяк не могла» [5, с. 291]. Саме про таку особистість літературознавиця А. Віннічук зауважить: «І хоча маємо справу з особистісною ідентичністю, проте саме з неї починається розуміння соборності, сродної праці, життєтворчості» [9, с. 62].

Письменник уводить у сюжет ще один жіночий образ – Руфини, яка постає у творі персонажем-антагоністом, у якого ціннісні орієнтації набувають виразної егоїстичної природи. Сам автор про це каже: «Соломія і Руфина, яка потім стає Раїсою, мають дуже різний підхід до життя, вони до певної міри є антагоністами, ніби подруги-ворогині» [3]. Таке символічне протистояння увиразнює образ головної героїні, підкреслює основні риси характеру, допомагає простежити духовне становлення, випробовує її моральні переконання. Крім цього, завдяки

образу Руфини ми можемо побачити абсолютну іншу життєву драму, яка розгортається на тлі тих самих історичних подій.

Руфина Луць народилася того ж самого дня, що й Соломія – 15 вересня 1925 року. Крім неї, в сім'ї було ще п'ятеро дітей, що тихо недолюблювали сестру за постійні крики. Ім'я давньоєврейського походження, котре могло належати головній героїні за православним календарем, дісталася саме Руфині, яка все життя його ненавиділа і змінила з часом на «Раїсу, Раю».

Дівчинка з дитинства була наділена вродою й знала собі ціну, вимагаючи постійної уваги, теплих слів та подарунків, часто маніпулюючи старшими. А отже, міжособистісні стосунки з іншими дають підстави говорити про те, що вона ставить свої інтереси вище за чужі, тобто є центром власноруч сформованого світу. Природно, що в її характері переважало егоїстичне начало та дух суперництва. Саме тому лагідну й щирю Соломію, котру всі любили, вона сприймала не лише як подругу, а й як конкурентку, постійно намагалася зробити їй прикрість: «посеред гри підставити, мовби ненароком, ніжку, сипнути, граючись, піску межі очі, покласти на стежці, де бігали – обоє босими ніжками – будяка. Найбільше дратував Соломійчин сміх, коли та падала на бігу чи на образливе: «У тебе руки, як у вороняки крила», починала вдавати, що вона справжня маленька воронка, ще й ручками-крильцями смішно махала» [5, с. 36].

Чи не найбільшого дитячого жалю завдала Руфина Соломії, засипавши нірки джмелів. Вона розуміла, що комахи загинуть, але їй було нестерпно бачити, як Соломія тішиться ними й зовсім не боїться. Після цього вчинку Руфина не засвоїла життєвого уроку: її жорстокість та бажання завдати болю можна пояснити проявом внутрішньої вразливості, заздрощів.

Ще однією виразною рисою Руфини є невдячність, оскільки вона себе ставить вище за тих, хто робить їй добро. Зокрема, у романі висвітлено проблему Голокосту, тобто знищення нацистами євреїв. Жертвою цієї трагедії могла б стати Руфина через своє ім'я: її рятує Соломія, але вона не лише не подякувала, але й розпустила чутки про те, що її рятівниця добровільно пішла з німецьким солдатом: «Шкода, що німець тебе не пом'яв. Не була б такою гордячкою» [5, с. 83].

Подібна ситуація сталася, коли Василь захистив необачну Руфину під час ворожого авіаційного обстрілу. Ризикуючи своїм життям, вона лиш «кошика з рук упустила, але не кинулася бігти, а попрямувала далі – рівно, статечно, павою» [5, с. 130]. А після порятунку ще й дорікала Василю, що замастив її спідницю. Героїня навмисно зменшує цінність чужих жертвоних вчинків, аби не здаватися слабкою чи залежною. Самостверджується Руфина й за рахунок закоханих у неї чоловіків: «Руфина ж, як на їхньому кутку казали, вже починала крутити хлопцями, як циган сонцем. То до того усміхнеться, пригорнеться, надію подасть, а другого вечора – ні поглядом, ні порухом пальчика не удостоїть. Ну, звісно, другий кавалер і радий. Тико пісня не надовго. То в того носюра, як у бугая ріг, то в того праве око на друге село дивиться. Перебірлива, як дрібний горох, кажуть про таких» [5, с. 59].

Щасливим квитком для неї стало знайомство з Олегом Боришком. Перспективний, забезпечений і безтямно закоханий, він одружився з Руфиною та забрав із собою в Кіров. Але жінка не оцінила цього подарунку долі й відверто зраджувала чоловікові. У цьому проявилася її меркантильна природа: Руфина зневажила мрії Олега й змусила залишитися на ненависній офіцерській службі, «бо вже на той час знала – офіцери отримують зарплату удвічі більшу від нещасних засушених вчителів і училок. То лейтенанти і старлеї, а майори, а полковники! До того ж, їй подобалося бути офіцерською дружиною» [5, с. 181]. Чоловік боявся втратити красиву та молоду дружину: «Адже його Рая справді заслуговувала на рай. І заради того, щоб колись таки цей земний рай забезпечити, він готовий був терпіти і службу, і форму, і кількадевні виїзди на полігони» [5, с. 181]. Однак його Раєчка не дорожила цим, крутила романи з іншими, лицемірила, робила аборти. А коли Олег змушений був покинути військову службу через нещасний випадок й повернутися в рідне місто, героїня покинула його. Жінка знайшла собі іншу жертву, але на двадцять років старший підполковник Косарев не зміг задовольнити її потреб.

Чимало страждань завдала Руфина й Василеві, котрий невзаємно кохав її ще із замолоду. Він відчайдушно поїхав услід за коханою і працював у кочегарні. Саме там Василь виявив справжню зрадливу сутність Руфини. Жінка

випробовувала почуття героя, допекла так, що він на мить задумав навіть її вбити: «Бував у них там в гостях, бував, Раїска сама запросила, а на очах його, випивши, обіймала й цілувала Олега. Гра та була йому обідна й прикра, і все ж терпів, бо... Бо боявся позбутися й такого щістя – хоч зрідка бачити Раїсу» [5, с. 201]. Руфина сприймала чоловіків, як об'єктів, що повинні були забезпечити всі її забаганки й допомогти утвердитися. Усі випробування, які пережила, потрібні були для того, аби вона розкалася і віднайшла себе справжню. Погоджуємося з думкою про те, що сила цього жіночого образу руйнується через життя в місті, де вона намагається втриматися на верхівці суспільства: «Оскільки тоталітарна система тогочасної політики передбачала повний контроль «маси», то особистість, зокрема жінки, утрачає свою ідентичність» [7, с. 94].

Жінка час від часу відвідує Загоряни, забувши свою надмірну гордість та зверхність. Вона усвідомлює, що заздрить Соломії, котра не має матеріальних розколів, але є набагато багатшою духовно. Руфина відчуває свою нереалізованість як матері, тому вирішує посягти на найдорогоцінніший скарб Соломії – молодшу доньку. Жінка імпульсивно викрадає маленьку Солечку в надії, що з дитиною її пробачить Олег, проте виявляється абсолютно безсилою в поводженні з немовлям.

Висновки. Отже, ціннісні орієнтації в системі мотивів, особистісних змістів і цілей виформовують образи Соломії й Руфини. Історія Соломії є художнім втіленням жіночої долі, сповненої духовних злетів та падінь, пошуків себе, щирого кохання, щасливого материнства, самопожертви та спокути. Вона стала символом жіночого начала, яке покликане всеохопно любити та дарувати світу лиш добро. А образ Руфини є динамічним та різностороннім. Героїня постійно шукала щастя й кращого життя, протистояла всьому рідному, нехтуючи законами моралі. Письменник демонструє на її долі закону кармічності, котрий змусив жінку покаятися.

Отже, у романі «Соло для Соломії» В. Лиса основні акценти зосереджено на зображенні жінок, у життєвих долях яких було чимало карколомних поворотів. Протиставляючи Соломію й Руфину, автор порушує ряд морально-етичних проблем, зокрема любові та зради, жіночого щастя, чесності та лицемірства.

Список використаних джерел:

1. Жирун О. А. Ціннісні орієнтації як елементи моральної свідомості особистості. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. 2007. № 3 (21). Ч. 1. С. 15–121. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/52a40e8c-7c12-4f4a-acf8-3e9c7a91ac4d/content> (дата звернення: 08.03.2026).
2. Журба С. Реінтерпретація пам'яті в романі Володимира Лиса «Соло для Соломії». *Філологічна освіта* : компетентнісна парадигма: матеріали Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції. 2019. С. 60–62.
3. Ковалевська Є. Володимир Лис: жіночі образи мені цікавіші. BBC News Ukrainian. 2013. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/11/131125_book_2013_interview_lys_ek (дата звернення: 08.03.2026).
4. Крупка Л. Особливості моделювання образу жінки ХХ ст. (за романом Володимира Лиса «Соло для Соломії»). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. Вип. 47. С. 22–25. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-3.5> (дата звернення: 04.04.2025).
5. Лис В. Соло для Соломії. Харків : КК «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 368 с.
6. Лисянська В. «Соло для Соломії» Володимира Лиса: художньо-естетична енергетика роману. *Філологічні студії* : збірник статей студентів, магістрів, молодих учених. 2021. С. 82–86. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/1575> (дата звернення: 08.03.2026).
7. Маслово О., Волкова І., Лакєєва В. Художня інтерпретація жіночості в романі В. Лиса «Соло для Соломії». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2022. Вип. 5. С. 89–95. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/16> (дата звернення: 08.03.2026).
8. Прохасько Т. Кант для Соломії. В. Лис. Соло для Соломії. Харків, КК «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. С. 5–6.
9. Vinnichuk A., Krupka V. Poetry of Anatolia Vornyak: at the intersection of fiction and public literature. *Innovations in philology: whims or the need of the hour*

(December 6–7, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. С. 60–63.

References:

1. Zhyrun, O. A. (2007). Tsinnisni orientatsii yak elementy moralnoi svidomosti osobystosti. Visnyk NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika : zbirnyk naukovykh prats. № 3 (21). Ch. 1. p. 15–121. URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/52a40e8c-7c12-4f4a-acf8-3e9c7a91ac4d/content> (дата звернення: 08.03.2026).
2. Zhurba, S. (2019). Reinterpretatsiia pamiaty v romani Volodymyra Lysa «Solo dlia Solomii». Filolohichna osvita : kompetentnisna paradyhma: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi zaochnoi internet-konferentsii. p. 60–62.
3. Kovalevska, Ye. 2013. Volodymyr Lys: zhinochi obrazy meni tsikavishi. BBC News Ukrainian. URL : https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/11/131125_book_2013_interviu_lyys_ek (дата звернення: 08.03.2026).
4. Krupka, L. (2021). Osoblyvosti modeliuвання obrazu zhinky KhKh st. (za romanom Volodymyra Lysa «Solo dlia Solomii»). Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia. Vyp. 47. p. 22–25. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-3.5> (дата звернення: 08.03.2026).
5. Lys, V. (2013). Solo dlia Solomii. Kharkiv : KK «Klub Simeinoho Dozvillia», 368 p.
6. Lysianska, V. (2021). «Solo dlia Solomii» Volodymyra Lysa: khudozhno-estetychna enerhetyka romanu. Filolohichni studii : zbirnyk statei studentiv, mahistriv, molodykh uchenykh. p. 82–86. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/1575> (дата звернення: 08.03.2026).
7. Maslova, O., Volkova, I., Lakieieva, V. (2022). Khudozhnia interpretatsiia zhinochosti v romani V. Lysa «Solo dlia Solomii». Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Filolohiia. Zhurnalistyka. Vyp. 5. p. 89–95. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/16> (дата звернення: 08.03.2026).

8. Prokhasko, T. (2013). Kant dlia Solomii. V. Lys. Solo dlia Solomii. Kharkiv, KK «Klub Simeinoho Dozvillia», p. 5–6.

9. Vinnichuk, A., Krupka, V. (2023). Poetry of Anatolia Bornyak: at the intersection of fiction and public literature. Innovations in philology: whims or the need of the hour (December 6–7, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, p. 60–63.

УДК 821.161.2-1.09

DOI <https://doi.org/10.31652/3041-1084-2026-7-05>

Онiричні мотиви в поезії Віктора Крупки

Oneiric motifs in the poetry of Viktor Krupka

Цепкало Тетяна Олександрівна

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики,
реклами та зв'язків з громадськістю,*

Вінницький державний педагогічний університет імені

Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

<https://orcid.org/0000-0003-2690-3390>

tetiana.tsepka@gmail.com

Надійшла до редакції : 10 лютого 2026 р. Схвалено до друку : 24 лютого 2026 р.

Анотація. У статті здійснено аналіз оніричних мотивів віршів Віктора Крупки із поетичних збірок «СОН ЦЕ», «Вісь» та «Березневі світи». Літературний сон у поетичних текстах розглянуто, як елемент художньої картини світу. Маркери оніричного простору оприявлено автором на імпліцитному та експліцитному рівнях. Сон у віршах митця виражає химерність, фантасмагорію, містичність, сакральність, поєднання макро- та мікрокосму. Поет у відображенні сонних візій апелює до колективного несвідомого,